

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 12.

V Gorici, dne 20. junija 1907.

Pečaj III.

Več uzornih kmetij želimo!

Kdor hoče dandanes z uspehom kmetovati, ne sme rabiti samo orala in kopala, marveč rabiti mora tudi glavo. Ravno zato, ker si noče večina naših kmetov ubijati glave s čitanjem in učenjem, napredujemo pri nas v kmetijstvu jako počasi in nam donašajo naše kmetije po večini izgubo, mesto dobička. Nekoliko naših mož pa, ki poslušajo dobre nauke in se po njih ravnaajo, pokazalo je, da se dá tudi pri nas še z dobičkom kmetovati, ako se lotimo dela na pravem mestu.

V našem listu opozorili smo že večkrat na to ali ono, kar bi se dalo v našem gospodarstvu in kmetijstvu predrugačiti. Reči moramo, da je padel že marsikateri naš nasvet v rodovitna tla in obrodil sad, toda še vedno je velikanska večina naših kmetov, ki ne čitajo lista, ali se ne ravnaajo po naukih, ki jih berejo. Če hočemo, da se naše kmetijstvo bolj naglo povspne do boljšega stanja, potrebno bi bilo, da se tudi mlačneže potegne v tok napredka. — Kako bi bilo to najlažej mogoče?

Kmetijski potovalni učitelji, ki jih imamo, trudijo se sicer kolikor le morejo, da poučijo ljudstvo z besedo, kako mu je dandanes kmetovati, toda tudi oni ne morejo starokopitnežev kar tako prepričati, pa tudi ne morejo v onih par uricah, v katerih predavajo vsega, kar bi radi, povedati. Sicer je pa beseda, vendarle samo beseda. Djanja vlečejo. Naš mlačni kmet hoče biti prepričan, hoče videti. Zato pridemo do pravega napredka

v kmetijstvu po našem mnenju samo tedaj, ako bomo imeli v vsaki vasi vsaj enega kmeta, ki bo tako vodil svojo kmetijo, kakor se tiče. Po nekaterih krajih naše dežele, kakor n. pr. po Krasu, je že precej uzornih kmetij in zato vidimo, kako naglim korakom napreduje tod kmetijstvo.

Tudi po Vipavskem, v Brdih in v gor. okolici jih je precej, toda še vse premalo. Mi apelujemo na naše čitatelje, ki imajo veselje do kmetijstva, naj tudi oni pokažejo svojim sovaščanom z vzgledom, kako je treba kmetovati. Če tudi se jim bodo nevedneži od početka morda posmehovali, naj jih nič ne moti, ko bodo videli uspeh, delali bodo tudi oni tako. V vsako vas toraj nekoliko uzornih kmetij in v par letih bo naše kmetijstvo na drugačnem stališču, nego je danes.

Mi smo se namenili, da hočemo v našem listu take kmetije opisovati. Prav bi bilo pa, če bi tem prvoboriteljem na kmetijskem polju tudi država in dežela pripomogli s primernimi denarnimi nagradami. Prepričani smo, da ne bi zavržen denar, ki bi se potrosil v ta namen, ampak dajal bi najbolj visoke obresti.

Št.

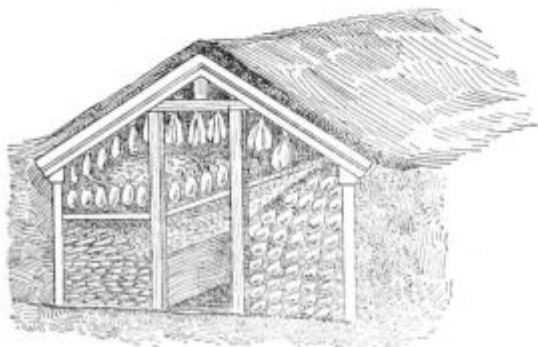

Cena shramba.

Naši kmetje pridejo dostikrat v resnici v zadrego, ker ne vedo kam dati svojih pridelkov. Čestokrat spravijo vse, kar posedujejo, v en prostor. Malokedo mi bo verjel, če mu povem, da sem videl že pri našem kmetu sviujo, osliča, vino, krompir v enem prostoru, pa vendar je to resnica. Da ni tako vino posebno okusno in da se krompir, h kateremu se steka gnojnica, gabi, o tem ni treba praviti. Marsikateremu našemu kmetu premanjkuje toraj potrebnega prostora, kamor bi spravil svoje imetje.

Zato pride pač temu ali onemu prav, če opišemo na kratko, kako pridemo do cenih shramb, ki bodo nudile našemu blagu po zimi dovolj gorkote, po leti pa dovolj hlada. Opisati hočemo prostor, kjer bi lahko prezimili sadje, krompir, korenje, peso, repo, vrzote, viño itd.

V ta namen si moramo odbrati na vzvišenem kraju v vrtu, kamor ne dosega podzemna mokrota, primeren prostor. Tu izkopamo $1\frac{1}{2}$ do $2\frac{1}{2}$ m široko, 1 do $1\frac{1}{2}$ m globoko in poljubno dolgo jamo (grapo). Ob straneh te jame zabodemo vsaka 2, 3 metre v tla močne kole, ob katere pribijemo deske „krajnike“. Če nimamo desk vtaknemo za kole navadne prekle, da se ne bo vsula zemlja v jamo. Ob končni strani napravimo h ti jami dohod, bodisi poševno pot ali pa stopnice. Tu je napraviti tudi

Pod. 35. Koča za shrambo razne zelenjave v prereku.

vrata in sicer je zabiti v ta namen dva stebra v tla v taki daljavi, kakor hočemo da bodo vrata široka. Ta dva stebra morata biti nekoliko viša od stranskih. Na vrh teh stebrov pribije se povprek močna latva na katero se nasloni strešno slame (glej pod. 35. in 36.) Ravno tako se napravi na nasprotni končni strani, vendar ni treba tu napravljati dohoda. Mesto vrat, dene se sèm stekleno okno. Na to se prične s streho. V ta namen se pribijejo na slame in obstranske stebre latve ali močni koli, ki služijo kot grede. Na te se pòtem pritrdijo deske (krajniki) ali pa smrečno (borovo) vejevje. Deske ali vejevje pokriti je nato vsaj 30 cm na debelo z listjem ali s slamo. Vrhu listja deti je naosled vnovič nekoliko smrečja, da veter listja ne odnese. Lahko napravimo tudi navadno slamnato streho.

Da se ne bo cedila voda iz strehe v kočo, nasuti je izkopano zemljo okoli te ter skrbeti za potreben odtok. Najboljše je, če se razgrne okoli koče za prst na debelo ilovice, katero se z lesenim batom dobro stlači.

Končni stranici koče je napraviti iz desk ali pa iz vejevja

in sicer je najboljšje narediti dvojnato steno, med katero se natlači listje.

V taki koči bo poleti jako hladno, po zimi pa dovolj toplo. Kdor ima slabo klet, napravi si lahko na opisan način boljše.

Pod. 36. Koča za shrambo zelenjave, kakor jo je videti od zunaj.

Osobito pa bi priporočali take prostore za shrambo sadja, krompirja, repe, pese, vrzot, šelina itd. Po leti poganjamo lahko v taki koči gobe „šampinjon“, po zimi pa rudeči radič. Notranje dele koče je najboljšje razdeliti tako, kakor je videti v podobi. Po sredi je hodnik, ob straneh pa sta dva z deskami pregrajena oddelka.

Kdor ima količkaj spretne roke, napravi si lahko v enem dnevu „hišo“, ki ne bo skoraj nič stala. Zato bi bilo želeti, da se čim več naših gospodarjev, ki imajo malo suhotvanja, lotijo tega dela.

Št.

Napenjanje pri goveji živini.

Žival se lahko pokvari, razun s prenaglim menjanjem piče, prav lahko tudi s tem da povžije preveč zelene klaje. Posebno se to večkrat pripeti, ako ne pazimo dovolj pri krmljenju z mlado deteljo, zeljem in repinim listjem in damo teh krmil živini preveč. Osobito so ta krmila pa še nevarna, ako so se v kupu vgrela ali so mokra, zmrla ali od slane napadena. Taka krmila lahko škodijo tudi, če jim damo živalim v majhni množini. Ako se pase živina po mokri ali od slane pokriti travi, potem na deteljišču, se lahko ravno tako pokvari.

Navadno začne živino v takih slučajih napenjati. To bolezen, ki je pri nas jako navadna pa tudi prav nevarna, proužročila lahko tudi prenegla prememba v piči, detelja, po kateri se je trosil mavec (gips), krompir, rž itd. Krmila se začnejo v vampu razkrajati in pri tem se razvijajo razni plini, osobito ogljeni okis in ogljenčeva kislina. Ker ne morejo ti plini iz vampa, začne se ta razširjati in napenjati ter pritiska na zadnji del telesa, posebno na levo stran. Ako ni hitre pomoči, žival lahko pogine. Kjer dobimo lahko hitro živinozdravnika, hodimo brž ponj, da bo potrebno ukrenil. Če je pa zdravnik daleč in bi pretekle predno bi prišel, cele ure, mora si znati kmet sam pomagati. Pravi gospodar mora biti poučen kaj mu je storiti v sili, predno dojde živinozdravnik. Četudi ne more živinozdravnika v težkih slučajih nadomestiti, vendar se mora vsaj toliko izobraziti, da bo znal, kaj mu je v prvi sili ukreniti. Naši kmetovalci grešijo v tem oziru mnogo, ker se ne za časa o tem poučijo ali ne dajo niti svojim sinovom ali hčeram potrebnih navodil. Obžalovati je, da se naše kmetice in naša kmetska dekleta vedno bolj bojijo hlevov in prepuste delo v njem hlapcem in deklam. Tudi kmetski sinovi nimajo take ljubezni do živino-reje, kakor bi jo morali imeti z ozirom na vedno rastoči pomen te kmetijske panoge.

Prvo delo, ko smo zapazili, da živino napenja, je, da zvijemo iz slame nekako vrv (štrik) in to vrv vtaknemo živali v gobec ter jo zavežemo za rogami. Žival prisilimo na ta način, da bo žvečila. Nato jo je oblitni po celem telesu z mrzlo vodo ter drgniti s slamo. Pri tem je voditi žival počasi sem in tje ali pa, če je na paši, proti domu. Tudi pritiskanje z roko ob levo lakotnico je dobro sredstvo. V lahkih slučajih uide sapa v kratkem skozi požeruh in žival je rešena. Če pa ne pridemo s tem delom do uspeha, potem se moramo poslužiti drugih sredstev. Taka so:

1. Surovemu jajcu napravi se ob obeh koncih luknico ter se beljak in rumenjaki izpihueta. Nato se napolni lupina s terpentinom ter luknici z voskom zamašita. Jajce s terpentinom položiti je živali na zadnji del jezika, da ga požre. Terpentin proužroči v vampu premikanje, ki ima za posledico, da sapa skozi požiralnik uidejo.

2. Okoli 40 gramov (4 deke) živega vapna raztopi se v 1

litru vode in nato se dene v to raztopino nekoliko (3—5) žlic moke. To zmes se potem vlije v žival.

3. Tudi salmiak, katerega se prej zredči z vodo (1 žlica salmijaka na 1 liter vode) in se vlija po žlici v žival, da navadno dober uspeh. Tudi bukov pepel v vodi, kateri se je dodalo nekoliko žganja, koristi. S temi alkaličnimi sredstvi se plini v vampu spojijo in zato izgubijo svoj škodljivi vpliv. Taka sredstva imeti bi moral vsak gospodar pripravljena.

Hitro in gotovo pomoč pri napenjanju goveje živine daje požiralnikova cev, ako jo prav in previdno rabimo. Ta cev služi v ta namen, da odpelje v vampu nabrano sapo iz živali. Žival je nastaviti, ko rabimo cev, tako, da stoji na prednji strani mnogo više, nego zadej. Nato ji je poriniti požiralnikovo cev, katero pa je treba prej očediti in namazati z maščo ali z maslom, do vampa. Če se je cev s pičo v vampu zamašila, treba je to s šibo, ki se nahaja v cevi, izpahnuti. Požiralnikove cevi bi morali imeti v vsaki vasi. Taka cev stane 12 K.

Najbolj gotovo sredstvo proti napenjanju pri živini je vbod s trokarjem (z nožem, ki tiči v medeni, na konci preluknjani nožnici). Vendar naj se rabi to orodje brez živinozdravnika samo v največi sili. Nož zabosti je z nožnico vred v žival na levi strani in sicer na sredi lakotnice (jame) tako, da bo vbod približno toliko oddaljen od zadnjega rebra kolikor od bedra. Ako se ne pazi dovolj, se lahko pokvarijo obisti. Trokar je rabiti s popolnim mirom in previdno. Naglica ni dobra. Čestokrat se je dogodilo, da se je ta ali oni kmet tako spozabil, da je zabol trokar živali v desno stran in je s tem poškodoval čreva. Potem, ko se je zabol trokar v žival, povleči je nož iz telesa, nožnico pa je pustiti v rani, da zamorejo plini skozi njo iz vampa. To traja lahko več ur. Ako je kdo v rabi trokarja že izurjen, je boljše, če ne čaka zadnjega trenutka, marveč prebode žival, tndi če se ni še bati njene smrti. V sili rabimo mesto trokarja lahko navadni nož, ki mora pa biti čist in špičast. Ako je začelo žival napenjati na paši in nimamo niti primernega noža pri rokah, vrežimo si močno šibo, ki se lahko vgiba, ogladimo jo dobro ter ovimo konec šibe z žepno ruto. To šibo z ovito ruto vtaknimo živali skozi žrelo do vampa in s tem odpremo kolikortoliko sapi v želodcu pot na prosto. Ko porinjamo šibo nastaviti je živino s prednjimi nogami bolj visoko.

Ko je napenjanje prenehalo, oprati je rano z lizolom ali s stanjšano karbolno kislino ter deti nad njo obliž (flajšter). Krave, ki so napenjanju bolj podvržene, rediti je bolj previdno. Posebno jim je večkrat polagati soli in včasih encijanovega prahu. Za pleme naj se take živali ne puščajo, marveč poskrbi naj se, da pridejo kmalu mesarju v roke.

Gnojite ajdi !

V „Kmetovalcu“ čitamo pod gornjim naslovom jako vpoštevavanja vreden oklic, katerega tudi mi tu ponatisnemo.

Pri nas zavzema strniščna ajda važno mesto. Pridelek ajde se je pa zelo skrčil, da so kmetovalci že začeli dvomiti, če se jo izplačuje pridelovati. Vzrok pičlemu pridelku ajde tiči edino le v izsesani zemlji, oziroma, ker se ajdi ne gnoji.

Med našimi gospodarji je razširjeno domnevanje, da je ajda nekaj postranskega, ki se seje na strnišče zato, da njiva ni prazna in ker tako ne potrebuje drugega kakor plitvega oranja in zavlečenja. Da bi ajda tudi gnoja potrebovala, na to nihče ne misli.

Vsa ta domnevanja pa niso prava, kajti ajda vzame zemlji in torej potrebuje najmanj toliko ali še več redilnih snovi, kakor kako drugo žito. Če mora torej njiva isto leto zapored dati dvakraten pridelek, potem pač ni čuda, če je utrujena, in ker ajda pride druga na vrsto, zato dobi le ostanke gnojilne sile, ki jih je prej požeto žito še na njivi pustilo. Ti ostanki gnojilne sile so majhni, in ker se je pri nas od pamtiveka z ozirom na rudninske snovi premalo gnojilo, so naše njive izsesane, in zato je bil pridelek ajde od leta do leta pičlejši.

Na 1 ha njive vzame iz zemlje povprečna žetev:

	dušika	kalija	fosforove kisline
pšenice	52 kg	26 ³ / ₄ kg	30 ³ / ₄ kg
ajde	51 „	53 „	21 ³ / ₄ „

Iz tega je razvidno, da potrebuje ajda toliko redilnih snovi, kakor žito, kalija pa še enkrat toliko, zato pa ima gnojenje s

kalijevimi gnojili pri ajdi zelo velik učinek in istotako s fosforovimi gnojili, ker je fosforove kisline v naših zemljah že od narave malo.

Kdor torej hoče pridelati dosti ajde, jo mora sejati na dobro gnojno zemljo, ki ima v sebi toliko redilnih snovi na razpolago, kolikor jih ajda potrebuje, in ker pri setvi na strnišče zemlja ni v takem stanu, zato se mora ajdi pred setvijo gnojiti.

S hlevskim gnojem gnojiti nima pravega uspeha, ker se ta gnoj prepočasi razkrajja za hitro in kratko dobo rastočo ajdo, in vrhutega ima naš hlevski gnoj premalo omenjenih rudninskih snovi v sebi. Iz tega vzroka so za gnojenje ajdi najprimernejša umetna gnojila.

Na dušik se nam pri ajdi ni toliko ozirati, ker ga ajda za silo že še dobi na strnišču in ker prebohotne rasti z ozirom na potrebno hitro dozorenje ni niti želeti.

Najvažnejša redilna snov, ki jo moramo ajdi dati, če naj bogato obrodi, je fosforova kislina, a ta mora priti na njivo v taki obliki, da jo ajda more použiti v kratki dobi svoje rasti, t. j. v osmih tednih. Ajdi je torej gnojiti s superfosfatom, ki ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino.

Kdor bo ajdi gnojil s samim superfosfatom, bo, seveda ob ugodnem vremenu in če ne bo slane, imel gotovo izboren pridelek, ki bo pa še boljši, če bo rabil poleg superfosfata še kako kalijevo gnojilo, n. pr. kalijevo sol, pepel itd. — Kajnit kot kalijevo gnojilo, pri ajdi ne gre rabiti vsled klorovih spojin, ki so za ajdo strup; zato se mora reči, da je kajnit ajdi škodljiv.

Svetujemo našim gospodarjem, da ajdi na popisani način gnojijo, ker jim bo gotova žetev obilo povrnila stroške. Na Kranjskem imajo že krasne uspehe s tem gnojenjem, dokaz, da so lansko leto kranjski gospodarji porabili 50 vagonov superfosfata za gnojenje ajdi, dasi je kmetijska družba šele pred malo leti pričela gospodarje vzbujati k temu delu.

Omenjeni gnojili naj se tik pred setvijo (ne poprej) pomešata ter posejata po sprašeni njivi; potem se vseje ajda in podvleče. Za vsak mernik semena naj se vzame 25 kg superfosfata, in če se gnoji tudi s kalijevo soljo, tedaj tudi te 10.

Nujno pozivamo vse tiste, ki mislijo ajdi gnojiti z umetnimi gnojili, da jih pravočasno naroče, kajti tik pred setvijo je z naročili tak naval, da tvornica ne more nam in tudi mi nenaročnikom ustrezati.

Mlekarstvo na Primorskem v l. 1905.

C. kr. kmet. ministerstvo izdalo je pred kratkim poročilo o mlek. zadrugah v Avstriji po stanju koncem l 1905. Iz tega poročila posnemljemo, da je bilo na Goriškem vsega skupaj 32 dolinskih in 27 planinskih mlekarn (stanov). V Istri sta delovali dve mlekarni. Najmočnejša mlekarna na Goriškem je ona v Finmičelu, potem pride ona na Livku, v Cerknem, v Volčah v Črničah. Planinske mlekarnе nahajajo se večinoma na Bovškem in so sledeče: Bavšica, Plužne, Ravni laz, Zavrzdje, Beben, Rožica, Bukovec, Črni vrh, Globoka, Drujskla, Moženica, Plaze, Trbiščina, Zadepje, Zagreben, Zajavor, Zapotok, Zaskalo; v kobariškem okraju: Kuhnja planina, Matajur, Zaprikaj; v tolminskem: Kuk, Lepjeno, Polog, Razor, Sleme, Vojske. Razun one na Kuku ni nobena teh zadrug vpisana v združnem registru. Večinoma so le združitve brez pravil, ki so delovale samo poleti od $\frac{1}{2}$ do 4 mesecev. Dolinske mlekarnе navedemo v sledeči tabeli, kjer je pojasnjeno tudi število združnikov, deležev množina poradelanega mleka, cena po kateri se je mleko uporabilo itd.

Tek. št.	Sodni okraj	Sedež in ime zadruga	Osnovno leto	Število zadruž- nikov	Število deležev	Visokost deleža v kronah
1	Bovec	Bovec	1893	171	196	6
2	"	Kal-Koritnica	1900	69	127	4
3	"	Trnovo	1896	23	23	50
4	Kobarid	Breginj	1891	76	76	10
5	"	Borjana	1901	31	31	60
6	"	Drežnica	1898	26	.	.
7	"	Kobarid	1896	58	.	.
8	"	Idersko	1889	51	.	.
9	"	Jevšček	1897	18	.	.
10	"	Livek	1896	29	.	.
11	"	Perali	1896	26	.	.
12	"	Podbela	1902	22	22	10
13	"	Potoki	1903	16	16	10
14	"	Sedlo	1902	42	42	10
15	"	Stanovišče	1902	30	30	10
16	"	Staroselo	1900	45	45	40
17	"	Sužid	1893	45	.	.
18	"	Svino	1892	26	26	90
19	Cerkno	Cerkno	1897	152	210	20
20	"	Planina	1898	48	104	6
21	Tolmin	Dolje	1893	26	86	60
22	"	Kozaršče	1894	14	50	24
23	"	Ljubinj	1902	40	132	20
24	"	Poljubinj	1876	42	126	20
25	"	Polog	1883	10	60	215
26	"	Volče	1896	70	70	30
27	"	Volarje	1890	50	120	15
28	"	Zadlaz-Čadrg	1893	16	51	30
29	"	Zatolmin	1886	57	200	30
30	Ajdovščina	Černiče	1903	33	530	10
31	Sežana	Zavrhek	1905	58	78	6
32	Červinjan	Fiumicel
33	Pazin	Beran	1900	31	36	6
34	Podgrad	Hrušica	1901	61	61	5
				1.421	2.451	

GOSPODARSKÉ DROBTINICE.

Ali ima kozje mleko poseben duh in okus? Ako za kozo primerno skrbimo, dala nam bo mleko z ravno takim okusom, kakor je kravje mleko. Pomniti pa je na sledeče: 1. Kozo je

Množina v letu 1905			Vrednost zadružnega premoženja		Koliko mesecev deluje v letu	1 l mleka se je uporabil po odbitku stroškov po vin.	zaveza je omejena ali neomejena	vpisana v zadružni register ali ne
doprinesenega mleka v litrih	izdelkov		v stavbah	v opravi				
	masla	sira						
	v kilogramih							
90.700	1.347	6.191	4.800	.	9	10	neo	da
99.170	.	9.143	2.500	500	8 ^{1/2}	10 ^{1/2}	.	.
24.500	.	2.000	1.200	500	4	9	.	.
122.234	.	11.301	4.600	1.000	12	10	neo	da
50.000	.	4.600	.	400	12	10	.	.
16.400	.	1.148	3.600	450	3 ^{1/2}	9 ^{1/4}	.	.
34.805	1.153	1.949	4.500	700	6	9 ^{1/2}	.	.
130.000	4.500	7.000	5.000	1.000	8	10	.	.
57.000	1.800	2.500	5.000	300	7	10	.	.
195.386	5.600	10.800	6.800	800	12	9 ^{3/4}	.	.
130.200	3.700	6.500	5.600	600	9	9	neo	da
30.000	.	2.500	.	300	8	10	.	.
24.000	.	2.000	.	300	5	10	.	.
72.000	.	6.000	2.500	500	12	10	neo	da
36.000	.	3.000	1.600	300	12	10	.	.
65.000	.	6.100	3.000	500	7	10	neo	da
60.000	.	5.500	.	300	6	9 ^{3/4}	.	.
42.000	1.400	2.100	2.000	400	6	9 ^{1/2}	.	.
188.596	7.600	.	50.000	8.543	12	11	neo	da
97.330	3.962	.	.	600	12	11	.	.
45.800	.	3.500	4.000	600	4	9 ^{1/4}	.	.
34.000	.	2.500	2.000	4 0	6	10	.	.
70.000	.	6.300	6.000	1.000	4	9 ^{1/4}	neo	da
80.200	.	8.000	8.000	1.000	4	10	.	.
30.000	.	3.000	4.000	400	2	9 ^{1/4}	.	.
182.500	6.387	1.200	2.000	2.000	12	10	.	.
90.000	.	8.100	1.500	300	4	9 ^{1/4}	.	.
30.000	1.000	2.500	800	200	5	9 ^{1/4}	.	.
100.000	3.500	5.000	6.000	1.000	7	9 ^{1/4}	.	.
164.390	48	.	.	2.820	12	12	om	da
50.000	.	.	.	700	12	12	.	.
241.936	47	.	21.109	2.500	12	.	.	.
38.609	.	.	.	800	12	14	om	da
269.691	12	.	.	.
2.684.147	42.004	130.432	158.090	30.913				

krmiti samo s zdravo pičo. Kar je sprijenega, naj se ne daje kozi. 2. Koza naj bo vedno v dobrem zraku. Ako je ne moremo spuščati na prosto, moramo hlev vedno zračiti. 3. Skrbeti je, da bo koza vedno čista. V ta namen moramo jo večkrat očediti in z morno vodo, v kateri se je raztopilo nekoliko sode, oprati.

preveč vinogradništva. V letih, ko je manj vina pa se niža cena vinu vsled obilega ponarejanja vin. Osebito se je godilo to prejšnja leta, kar je seveda vzelo francoskemu vinu v inozemstvu dobro ime. Prejšnja leta se je porabilo na Francoskem za ponarejanje vina od 200.000 do 400.000 q sladkorja na leto. V zadnjem času se je ta množina skrčila, v l. 1905. na 92.000 q in v l. 1906. na 58.000 q. Ponarejanje so izvrševali trgovci pa tudi vinogradniki sami. Mnogo škodi seveda vinogradništvu tudi vedno veči boj proti alkoholu in pitje sokov, sladke vode in piva. Ta boj je na Francoskem še bolj hud nego pri nas. Osebito zdravniki delujejo za smešno abstinenco. Vino se je popolnoma odpravilo iz vojaštva in tudi v „boljših“ krogih strežejo sedaj svoje goste z vodo.

Radi bede prisiljeni so francoski vinogradniki prirejati velikanske shode, kjer zahtevajo od vlade zaščite. Ti shodi so se spremenili že v nekako revolucijo. Glavna zahteva francoskih vinogradnikov je, naj se vpelje strog zakon proti ponarejanju vina ter naj se deluje na to, da se bo francosko vino v inozemstvu lažej prodajalo. Tudi zahtevajo, naj se naloži na mineralno in drugače pripravljeno vodo enaka davščina, kakor na vino. Davek na vinograde naj se odpravi.

Vlada je obljubila ti poslednji zahtevi vstreči za dobo 5 let in je predložila tudi zakon proti ponarejanju vina, vendar s tem še vedno ni pomirila ljudstva, v katerem zmiraj bolj vre. V Montpelieru so imeli vinogradniki shod, katerega se je vdeležilo, kakor pišejo novine, 600 000 ljudi. Nikdo ne vé, kaj se še zna izcimiti iz tega gibanja.

Sena ne bo letos po Krasu skoraj nič. Osebito na Komenščini kaže siabo. Po večini travnikov se ne bo moglo radi majhne in redke trave niti kositi. Slednji čas je, da pride dež. V nasprotnem slučaju bo zmanjkala po Krasu v kratkem tudi voda.

„Gor. eksportna zadruga za zelenjavo.“ Odbor te zadruga je sklenil v seji dne 12. t. m., da bo določevala zadruga za leto samo ceno krompirju. Kdor bo prodajal izmed zadružnikov krompir pod določeno ceno, bo kaznovan. Cene se bodo določale vsak dan in naznanjale po vaseh z lepaki. Dražje od postavljenih cen sme vsakdo prodajati. Tujim trgovcem bo pošiljala zadruga tudi pod svojim imenom, vendar morajo ti plačati krompir v naprej ali denar založiti. Zadruga bo vplivala na

trgovce, da bodo jemali krompir enakomerno po vseh občinah. Trgovce, ki bi škodovali zadrugi ali bi krompir plačevali pod določeno ceno, zadruga lahko izključi od kupčije.

Nadzorstvo eksp. zadruga, ki je imelo dné 13. t. m. sejo, izvolilo je v smislu pravil nadzornikom g. Iv. Mermolja iz Vrtojbe.

C. kr. kmetijska družba kranjska ima 27. t. m. ob 9. uri predp. v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani svoj letni občni zbor. —

140-letnico praznuje 27. t. m. Kranjska kmetijska družba. Ta družba je, če ne najbolj, vsaj ena med najbolj delavnimi društvi podobnih vrst v Avstriji. Osobito kar je kakih 25 let sém je mnogo storila za provspeh kmetijstva. Pa tudi prej je osredotočila kranjska kmetijska družba vse delovanje ne samo za kmetski stan, marveč tudi za slovenski narod. Kdo izmed starejih naših posestnikov se ne spominja „Novic“, ki so prve bu-dile narod k zavesti? In „Novice“ je vstanovila ta družba. Pa ne samo to. Družba je vstanovila kmetijske, rokodelske in obrtne šole, razna društva itd. Kako se je družba zadnji čas povspela, priča dejstvo, da je imela lansko leto nad 1½ milijon denar-nega prometa. Družba je tudi za nas Goričane že mnogo sto-rila. Osobito nam je dalo njeno izvrstno glasilo „Kmetovalec“ že mnogo dobrih nauk. Mi želimo, da bi ta družba tudi v bodoče tako marljivo delovala, kakor je do sedaj.

Kmetijski shod na Grahovem vršil se je dne 16. t. m. Shod je otvoril g. naduč. Prijatelj pozdravivši navzoče, katerim je predstavil obenem tajnika Gor. kmet. dr. in pot. kmet. učit. g. R. Zdolška. Na to je g. Zdolšek predaval prav obširno in temeljito o živinoreji ter priporočal ustanovitev mlekarnice, društveni tajnik je pa pojasnil namen in pomen „Gor. kmet. društva“ ter na kratko pojasnil gnojenje z umetnimi gnojili.

Gosp. naduč. Prijatelj je predlagal sledečo resolucijo, ki se je soglasno sprejela:

Kmetijski shod na Grahovem dne 16. junija 1907 obrača se do Goriškega kmetijskega društva, naj dela isto pri visoki vladi in vis. dež. zboru na to, da se vstanovi za tolminski okraj uzorna kmetija.

Na to je zaključil g. nadučitelj zborovanje. Društvu je pristopilo lepo število članov.

Kako kaže žitna letina po svetu? V Ameriki kaže letos žito slabše od prošlega leta; na Ruskem bo letina na sploh povoljna, samo v nekaterih okrajih slaba. Ozimina je trpela precej vsled hude zime.

Iz Berma pri Pazinu. — Pri nas okoli Berma gojimo do sedaj dobro upanje na letino. Zaroda je polno, kjer je še kaj trt, ali večino jih je pokončala trtna uš, ki se brzo širi. Peronospore se ne opazuje nasprotno lanskemu letu prav nič. Ameriške trte rastejo bujno in so pokazale mnogo zaroda. Kdor jih dobro oskrbuje ima ž njimi veliko veselje, ali večina gospodarjev je v tem le malo poskušala. Lanjski cepiči niso dovolj dozoreli in kjer so mraza pomrli, so trte ošibebe. Do sedaj nismo imeli toče. Sena ne bo dosti radi suhe spomladi, za turšico in krompir je še upanje; do sedaj dobro napredujeta. Okoli Pazina v kameniti rusi zemlji pritožujejo se gospodarji, da jim hočejo turšico, krompir in fižol pojesti in pokončati črvi, ki so 7—8 milimetrov debeli in do 5 centimetrov dolgi. V zemlji prejedajo rastline, pa gredo naprej. Tudi v naši župniji delajo škodo, vendar samo v kamenitih njivah. Prosim, da bi se nas poučilo, kako je treba delati proti tem škodljivcem in ali se dobi kako sredstvo proti njim?

Op. u r e d. Črvi, kateri vam delajo škodo so najbrže navadni ogrci ali ličinke rujavega hrošča (kebra). Proti tem črvom se je težko bojevati. Najboljše sredstvo je to, da nabiramo hrošče, ko se prikažejo v velikih množinah s tem, da jih tresemo zjutraj z drevja na kako rjuho. Da ne bodo zalegle samice svojih jajčic na vaše polje, dobro je, da tega za časa rojenja (meseca maja) ne rahljamo, ker znese samica svoje seme najrajši v rahlo zemljo. V letu potem, ko je bilo mnogo hroščev, treba je zemljo meseca julija večkrat preorati, da pride črv na vrh. Solnce umori ogrca. Kjer zapazimo, da je kaka rastlina na polju uvela, izkopajmo jo in poiščimo črva. Priden pomagač pri zatiranju ogercev je krt.

